

ΝΑΙ

ναι, μόρ. βεβαιωτ. [<αρχ. ναι], ναι. **1.** βέβαια, ασφαλώς, μάλιστα: «θα 'ρθεις το βράδυ μαζί μας; -Ναι, θα 'ρθω». **2.** σε επιφωνηματικό τύπο **ναι!** λέγεται με ειρωνική διάθεση, όταν θέλουμε να αμφισβητήσουμε τα λεγόμενα κάποιου: «ο γιος του τάδε πέρασε πρώτος στο πανεπιστήμιο. -Ναι!». Πολλές φορές, ακολουθεί το *σιγά*. **3.** σε ερωτηματικό τύπο **ναι;** δηλώνει έκπληξη με την έννοια, τι μου λες(:); «ο γιος του τάδε πέρασε πρώτος στο πανεπιστήμιο. -Ναι;». Πολλές φορές, ακολουθεί το *τι μου λες;* ή το *μπράβο*. **4.** Είναι φορές που επαναλαμβάνεται συχνά σε μια διήγηση κλείνοντας σαν τελεία μια ολοκληρωμένη πρόταση: «ο άντρας της έλειπε σ' ένα μεγάλο ταξίδι, ναι, κάποια φορά επέστρεψε ένα βράδυ και τη βρήκε στο κρεβάτι με τον γκόμενό της, ναι». **5α.** ως άκλ. ουσ. **το, τα ναι**, η θετική ψήφος: «τα ναι βγήκαν πιο πολλά απ' τα όχι». **β.** (γενικά) η αποδοχή, η συγκατάθεση: «πρέπει να ξέρεις πως το δικό το ναι θα έχει θετική επίδραση και στους άλλους». (Ακολουθούν 18 φρ.).

- *δε θα 'λεγα ναι*, δηλώνει με ευγενικό τρόπο άρνηση στην πρόταση κάποιου: «θα 'ρθεις το βράδυ μαζί μας στα μπουζούκια; -Δε θα 'λεγα ναι, γιατί έχω τη γυναίκα μου άρρωστη».

- *δε λέει ποτέ ναι*, προβάλλει μόνιμα αντιρρήσεις, γενικά δε δέχεται τις κοινωνικές προτάσεις ή προσκλήσεις: «τον τάδε δε θα τον καλέσω, γιατί δε λέει ποτέ ναι». Αντίθ. *δε λέει ποτέ όχι*.

- *δεν ξέρει τι θα πει ναι* ή *δεν ξέρει τι πάει να πει ναι* ή *δεν ξέρει το ναι*, βλ. φρ. *δε λέει ποτέ ναι*.

- *ε μα το ναι!* έκφραση αγανάκτησης ή δυσφορίας: «ε μα το ναι, πάψε να μ' ενοχλείς!». Συνών. *ε μα την αλήθεια!* (α) / *ε μα την πίστη μου!* / *ε μα το Θεό!* / *ε μα τον άγιο(!)*.

- *ή ναι ή ου*, (κατηγορηματικά) ή ναι ή όχι: «πες μου για να ξέρω, θα 'ρθεις μαζί μου; Ή ναι ή ου». Πρβλ.: *σοφόν τό σαφές* (Ευριπίδης).

- *και ναι και όχι*, λέγεται στην περίπτωση που δεν είμαστε σίγουροι αν πρέπει να δώσουμε μια θετική ή αρνητική απάντηση: «είναι καλός άνθρωπος ο τάδε; -Τι να σου πω, και ναι και όχι».

- *λέω ναι* ή *λέω το ναι*, **α.** αποδέχομαι πρόταση, αίτημα ή παράκληση: «κάθε φορά που λέει ναι, κρατάει το λόγο του». **β.** αποδέχομαι, ιδίως πρόταση για σύναψη ερωτικής σχέσης ή για επισημοποίηση ερωτικού δεσμού με αρραβώνα ή και με γάμο. (Λαϊκό τραγούδι: *εσύ τι λες, θα γίνουμε επιτέλους εραστές, πες μου το ναι και φύγαμε να πάμε όπου θες*).

- *μα το ναι!* δηλώνει διαβεβαίωση ή λέγεται ως όρκος για να γίνουμε πιστευτοί σε κάποιον: «μην τύχει και δεν έρθεις; -Μα το ναι, θα 'ρθω!». (Τραγούδι: *κι εμείς οι άλλοι **μα το ναι** κάνουμε πάρτι ρεφενέ και δε βαριέσαι, δε βαριέσαι αδερφέ*). Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *σου λέω*.

- *ναι για!* βλ. λ. [για](#).

- *ναι ή ου*; (κατηγορηματικά) ναι ή όχι(:); «θα 'ρθεις μαζί μας, ναι ή ου;».

- *ναι και όχι*, (για καφέ) που προσφέρεται με ελάχιστη ζάχαρη: «κάθε πρωί πίνει έναν καφέ ναι και όχι και φεύγει για τη δουλειά του».

- *ναι και πάλι ναι*, δηλώνει αμετακίνητη επιμονή σε κάτι: «ναι και πάλι ναι, κι ό,τι να μου πείτε, εγώ θα την παντρευτώ».

- *ναι μεν... αλλά...*, αποδοχή ή συγκατάθεση, αλλά με προϋποθέσεις, με όρους: «ναι μεν θα κάνουμε τη δουλειά, αλλά το ταμείο θα το κρατάω εγώ». (Λαϊκό τραγούδι: *δεν αλλάζω εγώ μυαλά σ' αγαπάω **μεν, αλλά**, έτσι ήμουν έτσι είμαι κι έτσι θα 'μαι*).

- *ναι σου λέω!* πίστεψε αυτά που σου λέω: «τα πράγματα έγιναν ακριβώς μ' αυτόν τον τρόπο, ναι σου λέω και μην αμφιβάλλεις!».

- ο γιατρός είπε, σ' ό,τι λέει να λέμε ναι, βλ. λ. [για](#)τρός·

- ούτε ναι ούτε όχι, λέγεται στην περίπτωση που δε θέλουμε να δώσουμε μια κατηγορηματική απάντηση ή όταν δεν είμαστε σίγουροι αν κατέχουμε καλά μια υπόθεση ή ένα θέμα: «εντέλει, ξέρεις να πεις πώς ακριβώς έγιναν τα πράγματα; -Ούτε ναι ούτε όχι, γιατί κι εγώ τα 'μαθα απ' τον τάδε»·

- ποιος λέει ναι, ρητορική ερώτηση που λέγεται για κάτι που είναι κατακριτέο ή για κάτι για το οποίο διαφωνούμε πέρα για πέρα, εντελώς: «ποιος λέει ναι στα ναρκωτικά»·

- πώς ναι! βλ. λ. [πώς](#)·

- το μεγάλο ναι, αποδοχή πρότασης η οποία είναι καθοριστική για την εξέλιξη αυτού που την αποδέχεται: «ήταν τόσο δελεαστική η πρόταση του διευθυντή του, που, αν και θα ήταν υποχρεωμένος να ζει μακριά απ' την οικογένειά του, εντούτοις είπε το μεγάλο ναι». Πρβλ.: Σέ μερικούς ανθρώπους έρχεται μιά μέρα πού πρέπει τό μεγάλο Ναί ή τό μεγάλο Όχι νά ποῦνε. (Κ.Π. Καβάφης). Αντίθ. το μεγάλο όχι.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας